

УДК 336.2:65.012.8(477)

Біленко О.В.¹, Грановська А.С.²

¹ доц. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. БТЕ-0314м НУ «Запорізька політехніка»

ФІСКАЛЬНА ФУНКЦІЯ МИТНОГО ТАРИФУ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Фінансову безпеку держави можна визначити як складову економічної безпеки, що характеризує такий стан фінансової системи, за якого забезпечується збалансований розвиток державних фінансів, стійкість банківської та валютної систем, здатність держави нейтралізувати внутрішні і зовнішні загрози й підтримувати макроекономічну стабільність та суверенітет. Важливим її елементом є стабільність державних фінансів, яку значною мірою забезпечують митні надходження від митних платежів.

Митний тариф є систематизованим переліком ставок загальнодержавного податку - ввізного мита на товари, що ввозяться на митну територію України [1]. Його основним призначенням є формування бюджетних надходжень від сплати митних платежів, у результаті чого формується вагома частина державного бюджету, яка забезпечує фінансування соціальних програм, утримання державного апарату, розвиток інфраструктури, освіти, охорони здоров'я та інших сфер.

Фіскальна функція митного тарифу полягає не лише у зборі коштів, а й у створенні фінансових передумов для стабільного функціонування економіки. Завдяки цій функції держава отримує можливість впливати на рівень доходів бюджету, здійснювати перерозподіл фінансових ресурсів та підтримувати стратегічно важливі галузі.

Таким чином, фіскальна функція митного тарифу є важливою складовою фінансової політики держави та виконує ключову роль у забезпеченні її фінансової стабільності.

У сучасних умовах глобалізації та інтеграції до світового економічного простору митний тариф стає не лише інструментом регулювання зовнішньоекономічних відносин, а й чинником, що визначає рівень фінансової безпеки держави.

Попри стратегічне значення митного тарифу, його ефективна реалізація в Україні стикається з низкою проблем:

1) лібералізація міжнародної торгівлі: укладені міжнародні угоди зобов'язують Україну поступово знижувати рівень митних ставок, що обмежує можливості їх використання як інструменту бюджетного наповнення;

2) контрабанда та ухилення від сплати митних платежів: незаконне переміщення товарів через кордон, поширені схеми мінімізації митних

платежів, зниження митної вартості призводить до значних втрат державного бюджету, підриває ефективність митного тарифу як фіскального інструменту та створює додаткові загрози фінансовій безпеці;

3) наявність пільг і преференцій, що спотворюють конкуренцію: надмірна кількість винятків, пільг і спеціальних режимів призводить до нерівних умов для різних суб'єктів ЗЕД; деякі пільги мають корупційний характер;

4) недостатня цифровізація митних процедур та ризик людського фактора у прийнятті рішень: попри поступові реформи, митна система ще не повністю відповідає вимогам сучасної економіки, що знижує ефективність її функціонування.

З метою підвищення ролі митного тарифу у забезпеченні фінансової безпеки нашої держави доцільно реалізувати наступні заходи:

1) адаптація митної політики до сучасних економічних умов: визначення оптимальних ставок мит з урахуванням потреб державного бюджету та стимулювання внутрішнього виробництва;

2) посилення митного контролю: використання сучасних цифрових технологій для протидії контрабанді та ухиленню від сплати платежів;

3) інтеграція з європейською митною системою: гармонізація законодавства, технічних регламентів та процедур відповідно до стандартів ЄС дозволить підвищити прозорість і довіру до митних інституцій;

4) поєднання фіскальної та соціальної політики: частина митних надходжень повинна спрямовуватись на реалізацію соціальних програм, що зміцнить не лише економічну, а й соціальну стабільність у країні;

5) оперативне реагування на зовнішні виклики: у разі економічних криз чи різких коливань світових ринків держава повинна мати можливість оперативно змінювати митні тарифи для захисту внутрішнього ринку.

Отже, фіскальна функція митного тарифу має стратегічне значення для забезпечення фінансової безпеки держави. Вона формує основу фінансової стабільності, підтримує внутрішніх виробників, зменшує залежність від зовнішніх ринків і дозволяє державі ефективно реагувати на виклики глобальної економіки.

З огляду на сучасні тенденції, вдосконалення митної політики має бути спрямоване на посилення контролю за дотриманням митних правил, впровадження інноваційних технологій та підвищення ефективності використання тарифних інструментів. Це сприятиме сталому розвитку економіки, зміцненню фінансової системи та захисту національних інтересів України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Про Митний тариф України : Закон України від 19.10 2022 р № 2697-IX : станом на 01.01.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-20#Text> (дата звернення: 05.10.2025).